

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie: 30.01.2025 nr 13-3/373-1
Meie: 21.02.2025 nr 5-10/329- 1

Arvamus Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneeringu trassikoridori asukoha alternatiivide ja uuringute lähteseisukohtadele.

Muinsuskaitseamet tutvus Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneeringu trassikoridori asukoha alternatiivide ja uuringute lähteseisukohtaga. Palume lähteülesandeid täiendada vastavalt alltoodud märkustele:

1. Täiendada sotsiaalkultuurilise analüüsi lähteülesannet ja lisada analüüsi ka riikliku kaitse all olev ehituspärand. Mälestised näitavad piirkonna kultuurmaastiku ajalist mitmekihilisust, mistõttu tuleb planeerimisel lähtuda mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestada nende kui avaliku väärtusega (MuKS § 3 lg 7). Maastikus olulist mõju omavad muudatused tuleb kavandada mälestiste ja nende kaitsevöönditest välja ning asukohtade valimisel tuleb arvestada, et need ei vähendaks ehitismälestistele iseloomulikku maastikulist ilmet, nende ruumilist kvaliteeti ega halvendaks nende kasutamist või kasutusse võtmist.
2. Täiendada saarte vahelise allveearheoloogilise uuringu lähteülesannet ning lisada: Allveearheoloogiline uuring tuleb teha hoonestusloa etapis väljavalitud trassil. Selleks, et allveearheoloogiline uuring saaks toimuda hoonestusloa menetluse raames ühel väljavalitud trassil, tuleb muuta trassi nihutamisala meres vähemalt 900 meetrini, soovitavalt ühe kilomeetrini, et mõlemale poole trassi jääks 300 meetrine puhver. Uute tegevuste puhul meres tuleb arvestada seni avastamata või uurimata veealuse kultuuripärandiga (MuKS § 32). UNESCO 2001. aasta veealuse kultuuripärandi kaitse konventsiooniga liitumisel võttis Eesti endale kohustuse rakendada meetmeid, mis on vajalikud veealuse kultuuripärandi kaitseks ja säilitamiseks kasutades selleks parimaid olemasolevaid vahendeid. Konventsiooni artikli 2 lõike 5 järgi loetakse esimeseks valikuks enne mistahes veealusele kultuuripärandile

suunatud tegevuse lubamist või alustamist veealuse kultuuripärandi säilitamist oma algses asukohas. Väiksema nihutamisala puhul ei ole tagatud võimaliku veealuse kultuuripärandi säilitamine oma algses asukohas. Samuti võib trassikoridoris leiduda vrakke, mille väljakaevamine ja teisaldamine ei ole võimalik (näiteks potentsiaalselt keskkonnaohtlikud vms vrakid).

Laevavraki allveearheoloogiline väljakaevamine ja teisaldamine on põhjendatud juhul, kui näiteks ehitustööde käigus madalas vees tuvastatakse liiva alla mattunud vrakk. Sellisel juhul ei ole võimalik vrakki algses asukohas säilitada ja kaasnevad vraki allveearheoloogilised kaevamised ja teisaldamine säilitusalale.

3. Täiendused dokumendile Eesti-Läti neljanda elektriühenduse maismaaosa arheoloogiliste uuringute lähteülesannet:

Asendada läbivalt mõiste maastikuleire sõnaga maastikuseire või leire (vt Uuringu liigid, uuringu tegemise ja sellega seotud kulu hüvitamise kord ning uuringuteatise vorminõuded ja teatise esitamise kord–Riigi Teataja)

Eelistada tekstis läbivalt väljendit arheoloogilise väärtusega objekt.

Lk 2 teine lõik asendada täies mahus järgneva: Riikliku kaitse all olev arheoloogiapärand on eriplaneeringu kaardile kantud ning trasside kavandamisel on nendega arvestatud. Siinkohal tuleb aga silmas pidada seda, et lisaks eelnimetatule on maastikul palju avastatud pärandit, mida ei ole praeguseks jõutud kaitse alla võtta. Arheoloogiapärand on kaitse all suuresti 1998. aasta avastuste seisuga. Teadaolevalt on arheoloogiaarhiivides aga infot enam kui 1500 uue arheoloogilise paiga kohta ning neid lisandub tänu arheoloogide maastiku-uuringutele ja hobiotsijate tegevusele u 100–150 tk aastas.

Arheoloogiapärandi hävimise vältimiseks tegeleb Muinsuskaitseamet üle Eesti teadaolevate ja võimalike arheoloogiliselt väärtuslikud alade kaardistamisega, kus võib kõige tõenäolisemalt olla säilinud jälgi muinas- ja keskaegsetest asustusüksustest (sh elupaigad, matmispaigad, tööpaigad jne). Info nn arheoloogiaturundlike alade kaardikihtidega edastatakse sisendina ka valdade üldplaneeringutesse. Lisaks on võimalik sama andmestikku kasutada eriplaneeringute koostamisel.

Selleks, et tagada võimalikult vähene kahju seni avastatud ja avastamata mitte kaitsealusele arheoloogiapärandile ja teisalt optimaalne lahendus elektriühenduse trassikoridoride planeerimisel ja projekteerimisel, on eriplaneeringu koostamise ja ehituse raames vajalik läbi

viia Eesti-Läti neljanda elektriühenduse maismaaosa arheoloogiline ekspertiis (etapp I uuring) ning maastikuseire/leire (etapp II uuring).

Lk 3 esimene lõik korrigeerida: Uuringu eesmärk on tagada mitte kaitsealuse arheoloogiapärandi kaitse Eesti-Läti neljanda elektriühenduse rajatiste ja muude seonduvate ehitiste ehitustööde läbiviimise piirkonnas. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks on vajalik saada arheoloogilise ekspertiisi ~~arheoloogiliste uuringute~~ tulemusel lisateavet seni kaardistatud ja kaardistamata ~~potentsiaalse~~ arheoloogiapärandi kohta ning koondada arheoloogiaekspertide soovitusied arheoloogilise väärtusega objektidel ~~teostatavate~~ vajalike edasiste arheoloogiliste uuringute täpsema kava koostamiseks.

Lk 4 esimene lõik korrigeerida: Kavandatud uute liinikoridoride rajamisega kaasnev mõju ~~võimalikule tuvastamata~~ mitte kaitsealusele arheoloogiapärandile on arvestatav.

Lk 4 teine lõik täiendada: Muinsuskaitseameti kultuurimälestiste registris on käesoleva eriplaaneeringuga hõlmatud valdades 117 arvel olevat¹ arheoloogiamälestist ja ajaloolist looduslikku pühapaika. Suuresti on tegemist andmestikuga, mis kattub teistes arheoloogia andmebaasides sisalduva infoga. Lisaks on kõigi eriplaaneeringust hõlmatud valdade kohta valminud ka arheoloogiatundlike alade kaardikiht, mille info on edastatud valdadele ja on kättesaadav ka Muinsuskaitseametis. Esialgse liinikoridoride ning arheoloogiatundlike alade andmestiku võrdluses on kõige ulatuslikum kattuvus Märjamaa vallas, aga üldisemalt mitte kaitsealuse arheoloogiapärandi poolest laiemalt on rikkalikud alad Saaremaale kavandatava õhuliinikoridori T1 ja T2 alal ning Lääne-Eestis Lääneranna vallas õhuliinikoridori T1 ala.

Lk 5 ptk 4.3 korrigeerida etapi number. Kirjeldatakse maastikuseiret/leiret, mis on II etapi uuring.

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)

Katrin Koit

Muinsuskaitseameti ehituspärandi nõunik

katrin.koit@muinsuskaitseamet.ee

5192 8032

¹ Teadaolev ja riikliku kaitse kehtestamist ootav objekt.